

TEDENSKESLIK

PRILOGA

DOMOVINI

Leto VIII.

V Ljubljani, dne 21. julija 1932.

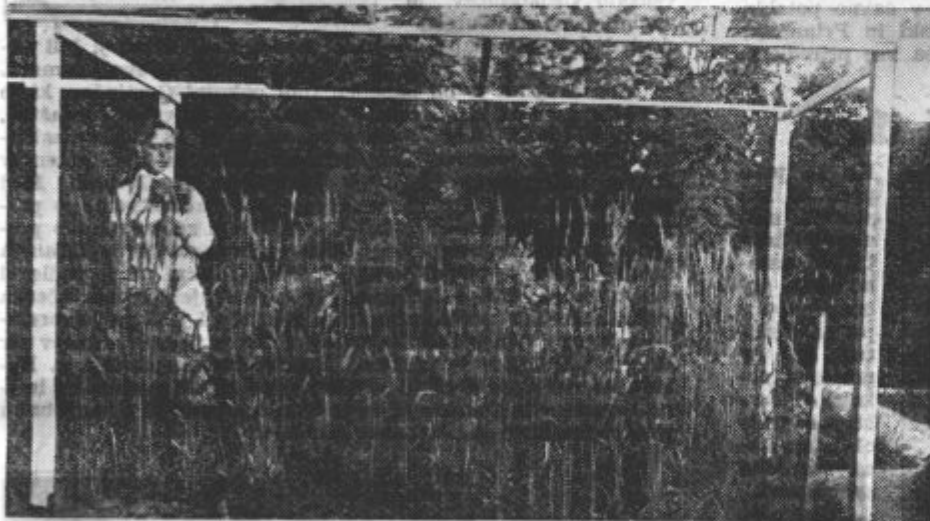
29. števil.

Umrli je naš veliki učenjak

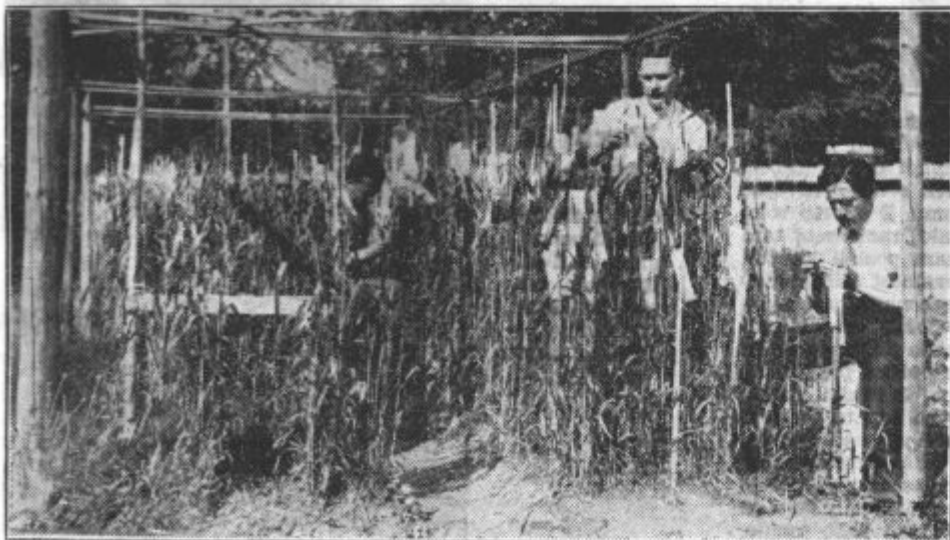
Kakor smo že zadnjič poročali, se je hudo ponesrečil vseučiliški profesor g. dr. Franc Jenko. Čez dva dni je podlegel poškodbam v 57. letu starosti. Z njim smo izgubili našega največjega rastlinarja. Malo nas je, zato tem huje občutimo izgubo takega moža, ki je zanesel ime našega rodu po vsem svetu. Cesar doslej noben učenjak ni dosegel, je dosegel on z vztrajnim delom. Križal (oplozil) je pšenico s cvetnim prahom rži ter dobil novo vrsto pšenice, ki družiti skromnost in odpornost rži z žlahtnostjo pšenice.

1928. je razstavil te svoje križance na jubilejni kmetijski razstavi v Ljubljani. Ko se ta nova žitna vrsta uravnovesi, bo velikega pomena zlasti za našo borno grudo, ker da tudi na slabi zemlji odlično pridelok. Pokojni profesor je po rodu Škofjeločan. Njegov oče je bil kjučavničar. Ker mu je oče že v sami mladosti umrl, se je moral naš učenjak sam zaslužiti kruh za svoje študije. Pokojnik ni bil le velik učenjak, temveč tudi vesel človek, ki je rad pel. Dober človek je bil, ki je dal vse za svojo mater in sestre ter skrbel za svoje učence kakor oče. Naj počiva v miru v svoji domači zemlji! Njegova dela bodo ostala svetel spomenik velikega duha, njegovo življenje pa bodi najlepši zgled vsemu našemu rodu.

Slika levo:

Pokojni učenjak med svojimi križanci rži in pšenice na botaničnem vrtu v Ljubljani. Križanci so letos hredno dobro obrodili in nudijo obilno gradivo za nadaljnja znanstvena raziskovanja v zamotanih vprašanjih dednosti rastlin v obče. Slika, ki je poslednja in menda tudi edna, kaže znanstvenika pri vzgajanju novih križancev.

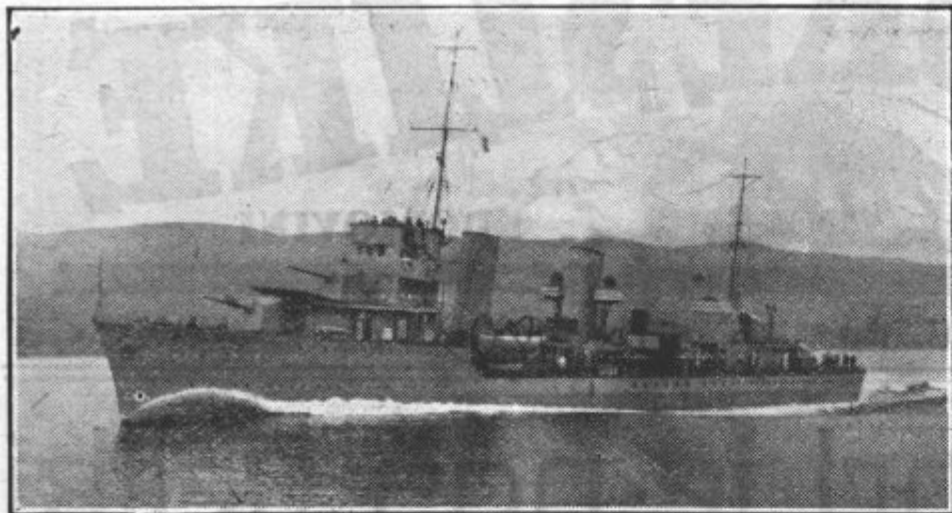
Slika levo:

Profesorjevi delavci pri delu na Botaničnem vrtu. Vsak skopljen klas dobi tuljco iz prosojnega pergamenta, da se prepreči slučajna oplodba od zunaj. Na kole okrog se pripne mreža, da vrabci ne pozabljejo že itak maloštevilnih zrn.

Križanec pšenice in rži

Ponos naše vojne mornarice

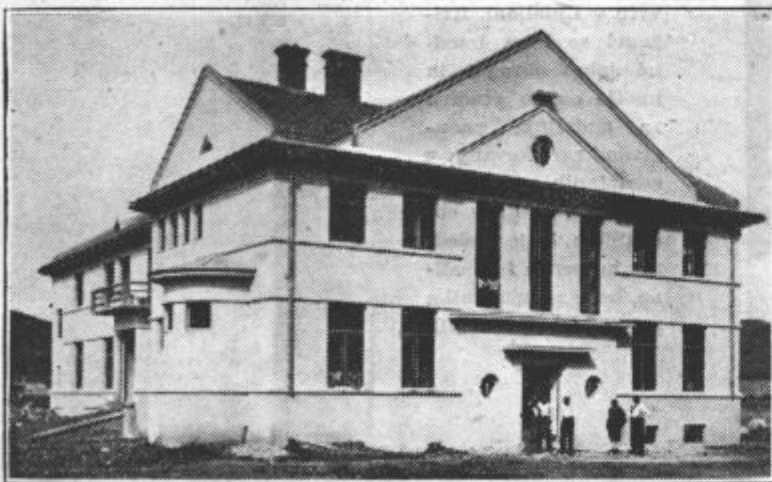
V četrtek zjutraj je priplula v Boko naša nova ponosna vojna ladja, rušilec »Dubrovnik«. Poleg admirala g. Marijana Polića, načelnika štaba g. Vrtljana in častniškega zbora jo je pričakala velika množica prebivalstva. Pokali so topiči, iz množice pa so doneli pozdravni klici. Ko je prijadral v Boko, je ponosni »Dubrovnik« pristal v tivatski luki, kjer je bil tudi navdušeno pozdravljen.

Najmlajši rod slovenskih pevcev in pevk v tujini

Na zletu vestfalskih izseljencev v Mariju, ki ga je vodil naš zaslužni predsednik g. Pavel Bolha, so priredili tudi otroški koncert. Nastopili so otroci iz Gladbecka, Osterfelda, Suderwicha, Sodingena in iz drugih mest. Kdor je poslušal te naše slavčke, se mu je moralo orositi oko. Zapeli so okrog deset pesmi. Potem pa je otroški zbor iz Gladbecka spet pokazal, da prednjači. Nastopil je govornilni zbor, ki je izvrstno podal Ločniškarjevo pesem: »Mi smo rudarji...«. Govornilni zbor je bil deležen navdušenega ploskanja in vzklikov. Pohvalo je v polni meri zaslužil. Za njim je deklamirala hčerka gospe Zeličeve iz Essena znano Aškerčevno pesem: »Mi vstajamo«. In spet so otroci zapeli in stare rudarje očete in rudarske matere pomaknili v davno potekla leta svoje mladosti, ko so po sončni Kranjski, Štajerski, Notranjski in Primorski doživljali svoje detinstvo. Ta najmlajši rod v Vestfaliji je bil duša vse prireditve.

Ribničani so zgradili Sokolski dom

prijazni dolini. Izvolil se je odsek za zgradbo lastnega doma, ki je takoj začel pridno delovati. Zbiral je od zrna do zrna vse do takrat, ko se je vžgal svetovni požar, ki je na mah pretrgal vsako uspešno delovanje. Ko pa je v naši mladi državi začelo Sokolstvo čvrsteje dihati svobodni zrak, je nadaljeval gradbeni odsek svoje predvojno delo in počel s podvojenimi silami uresničevati želje po lastnem domu. Z odprto roko so nam priskočile na pomoč razne korporacije. Zlasti naši ožji rojaki, raztreseni tam po daljni Ameriki, še niso pozabili svoje ribniške doline in so nam poslali kar tri izdatne dolarske vsote, plod pridnih ameriških zbirk. Tudi požrtvovalnost Ribničanov samih je utrjevala v nas zavest, da nam, slednjič vendar vzrase ponosna, lepa stavba sokolske misli in moči. Toda ni bilo primernega stavbišča in odložiti smo morali gradnjo. V tej stiski nam je priskočila izdatno na pomoč mecenka in podpornica vsega dobrega in naprednega stremljenja: Naša stara prijateljica, ribniška posojilnica nam je začrtala prostor, kjer naj se dvigne naš bodoči sokolski hram. In lani 1. junija nas je združila na stavbišču majhna svečanost, ko sta zapela prva lopata in prvi kramp veselo pesem dela. Skromno in počasi se je pričelo dvigati zidovje nad temelji, toda naše veselje je bilo tem iskrenejše, tem veličastnejše je bilo naše razpoloženje, saj so se vendar enkrat uresničile naše 27-letne sanje. In 14. dan meseca avgusta je določen, da se svečano odpro vrata našega hrama podvojenemu sokolskemu delu in stremljenju, da pomagamo čvrsto in vztrajno pri zgraditvi in utrditvi naše mlade, svobodne domovine.

Dvanajst let po požigu tržaškega Narodnega doma

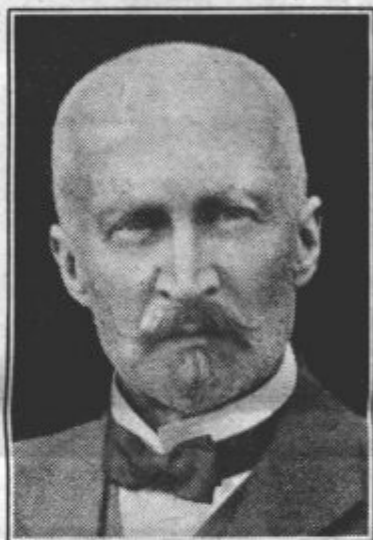
V sredo 13. t. m. se je že dvanajstič ponovila obletnica onega strahovitega večera — bil je torek 13. julija 1920 — ko so iz oken ponosne palače našega Narodnega doma, zažgani z bencinom, ki so ga vojaki fašisti prinašali iz bližnje vojašnice, zaplapolali ogromni plameni, ki niso zamrli vse do prihodnje srede, dokler ni bil naš dom, po

osmih dneh požara, požgan v resnici do tal. Tržaški fašistični tisk se je vsako leto spominjal te obletnice s spominskimi članki, v katerih je proslavljal »junaštvo« požigalcev in njihovega vodje, Francesca Giunte, kateremu je to »junaštvo« prineslo najsijajnejšo kariero: od nemanica, kakor je prišel iz Toskane v renjokolsko Kalifornijo, Trst, s trebuhom za kruhom, se je povzpел do poslanca v rimskem parlamentu, do tajnika fašistične stranke, tajnika velikega fašističnega sveta in državnega podtajnika v samem predsedstvu vlade.

Ob grobu požrtvovalnega narodnega učitelja

Preteklo soboto so pokopali v Mariboru upokojenega šolskega upravitelja g. Frana Gostinčarja. Z njim je legel v grob vnet prosvetni delavec in požrtvovalni narodnjak, ki pa v svoji veliki skromnosti ni iskal ter tudi ni dosegel priznanj za svojo narodno zvestobo in požrtvovalnost. Kot mlad učitelj je služboval v Frankolovem in Šoštanj, potem pa v Grižah, od koder pa je zaradi svoje narodne zavednosti moral nastopiti pot na druga službena mesta v najslabših krajih. Ko se je 9. in 10. avgusta leta 1899. v Celju vršil zlet čeških in slovenskih visokošolcev, je nahujskana nemčurska

druhal dejansko napadala naše narodnjake, ki so ji bili posebno na poti, ko so se po prireditvah vračali na svoje domove.

Med drugimi je bil napaden tudi pokojni Gostinčar, ki je v silobranu streljal. S tem si je nakopal največje sovraštvo, četudi so vsa oblastva končno spoznala, da ni ničesar zakrivil. Zapustiti je moral lepe Griže in služboval je potem v Dohju, v aZbukovju in v Sv. Petru pod Sv. Gorami. Med vojno je bil kot politični osumljenec pod nadzorstvom, po prvratu pa je bil deležen edinega zadoščanja za dolgoletno preganjanje z imenovanjem za šolskega upravitelja v Zidanem mostu. Pokoj je užival osem let, težki bolezní pa je podlegel v svojem 68. letu v Mariboru, kjer slušbuje njegova hčerka gđ. Danica kot poštna uradnica. Na zadnji poti ga je spremljalo mnogo stanovskih tovarišev, Sokolov, lovcev, ribčev ter drugih prijateljev in znancev. Pod vodstvom učitelja g. Nerata so mu člani društva »Poštni rog« zapeli v slovo, v imeu tovarišev in Sokolov pa se je od njega poslovil z nagrobnim govorom učitelj g. Hofbauer iz Hrastnika.

Slika desno:

Nazaj k filmu

pojde rožnodolska filmska umetnica Ida Kravanja, nazvana Ita Rina, ki se je lani poročila in zapustila film

Deset let pod lastnim sokolskim krovom

S pozrtvovalnostjo in vztrajnostjo, ki skoro nima primere, so šli škofjeloški Sokoli takoj po svetovni vihuri na delo in so si sredi mesta zgradili ponosni Sokolski dom, ki je bil 6. julija 1922 z ogromnim nadušenjem in zadoščenjem izročen članstvu v uporabo. V tesnih prostorih se Sokol pred otvoritvijo pač ni mogel razamhniti, zato pa je bil in je tem lepši njegov polet naslednja leta, ko se je sokolska edinica tako rekoč podesetorila. Sokolski dom je veljal 1 milijon dinarjev, ki so bili plačani v devetih letih. Naravno, da se je z lastno streho tudi društveno življenje močno dvignilo in se poživilo. V društvu deluje sedaj nad 10 odsekov, ki jim prednjači tehnični zbor z vsemi, in to močnimi društvenimi telovadnimi oddelki. Za telesno in duševno vzgojo članstva je dobro preskrbljeno. Ob desetletnici otvoritve doma se Sokoli in Sokolice s hvaležnostjo spominjajo vseh onih prednikov, ki so pripomogli, da je dobilo društvo lastni krov. Stavbena odsek je izvršil v kratkem času več nego bi se kdajkoli moglo od njega pričakovati. Novi, vsem zahtevam odgovarjajoči Sokolski dom je mnogo pripomogel, da se je državno in nacionalno življenje v škofji Loki utrdilo na vsej črti. Kakor je Sokol lani naslovesneje praznoval 25-letnico obstanka, prav tako so loški bratje in sestre 17. julija z javnim nastopom in drugim sporedom dali poudarka desetletnici po otvoritvi doma. Mejniki dela in doseženi uspehi naj bodo loškim Sokolom vzpodbuda za nadaljnje smotre, ki vodijo v sokolski organizaciji vsidar kvišku in navzgor.

Ob zlatem jubileju kamniških gasilcev

Preteklo nedeljo je proslavilo kamniško gasilno društvo svojo 50-letnico. Ustanovitev društva sega v čase, ko se je v Kamniku pričelo z veliko vnemo razvijati kulturno in društveno življenje. Ustanovitelji društva so bili ugledni kamniški meščani: župan dr. Maksimilijan Samec, Josip Močnik, Franc Fišer, Franc Hrastnik, Alojzij Stadler, Alojzij Vremšak, Julij Stare in Maks Veršič. Prvi načelnik je bil lekarnar Josip Močnik, poznejši župan kamniški. Njemu je sledilo v 50 letih 9 načelnikov, med katerimi sta najdalj vodila društvo Josip Fajdiga (18 let) in Franc Homar (14 let). Sedanji načelnik je požrtvovalni g. Ernest Škof, ki zavzema v občinskem svetu mesto podžupana. Društvena kronika poroča o plodonosnem delu društva v teku pol stoletja. Pri nešteti požarih so se izkazali naši gasilci kot hrabri branitelji narodnega premoženja pred divjim ognjenim elementom, zlasti pa l. 1887., ko je v smodnišnici gorelo skladišče smodnika in je bila nevarnost, da se bo vnelo še skladišče žvepla, kar bi bilo seveda za mesto velika nesreča. Meščani so takrat bežali iz mesta proti Ljubljani, gasilci pa so junaško vztrajali na svojih mestih. Pa ne samo pri požarih, tudi pri drugih nesrečah so kamniški gasilci uspešno vršili svojo nalogo. V društvu je takoj ob ustanovitvi zavel zdrav naroden duh in je pričelo svoje delovanje v slovenskem poveljevanju. Stalno je napredovalo, z zbiranjem prispevkov in nakupovanjem novega orodja je množilo društveni inventar, ob 20-letnici pa si je postavilo krasen gasilni dom. Ob 30-letnici si je nabavilo motorno brizgalno, tretjino stroškov za nabavo je prispevalo vojno ministrstvo, da s tem nekoliko odškoduje kamniško gasilstvo za veliko požrtvovalnost, s katero so l. 1912. pogasili nevarni požar na Ravnah, v neposredni bližini smodnišnice. Letos so si vrli Kamničani nabavili še eno motorno brizgalno in prizidali k Gasilnemu domu veliko, prostorno ahrambo za orodje. S tem je notranji tehnični preustroj društva za gasilsko službo v glavnem dosežen. Oboje so v nedeljo slovesno blagoslovili. Cerkvene obrede blagoslovitve je izvršil kamniški dekan g. Matej Rihar, kumovali pa sta gospe Rauterjeva in Cererjeva. Jubilejna proslava je privabila v Kamnik poleg mogočne armade gasilcev tudi veliko množico gasilstva naklonjenega občinstva od vseh strani. Z velikim veseljem je Kamnik sprejel v svojo sredo pokrovitelja bana g. dr. Marušica in ministra za telesno vzgojo g. dr. Kraljeviča. Priznanje, ki sta ga s tem visoka gosta izkazala našemu gasilstvu za njegovo požrtvovalnost, bo nova vzpodbuda k nadaljnjemu uspešnemu delu. Marljivim kamniškim gasilcem veljajo ob zlatem jubileju naše najpriskrnejše čestitke!

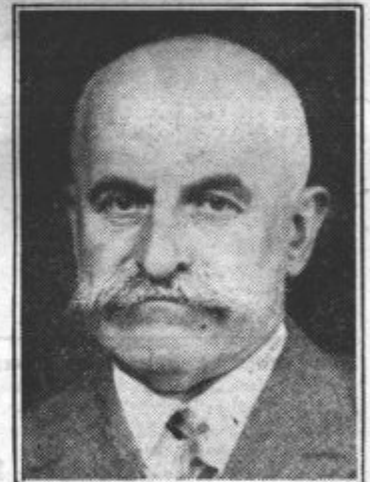
Obisk podjetnega rojaka iz Amerike

Na obisk iz Amerike je prišel že četrtrič poljanski rojak g. Ivan Tavčar, po domače Vrbanc, ali kakor se sedaj piše, John Techer. V Ameriko se je podal, ko mu je bilo komaj 17 let, in si je tam tekom 36 let s svojo pridnostjo in vztrajnostjo ustanovil dobro eksistenco. Po dolgih letih težkega dela, trpljenja in iskanja se je stalno naselil v Novi Mehiki v malem mestu Gallupu, kjer si je uredil dobro trgovino. Stari domovini je ostal zvest, obiska jo je, kakor že reče, sedaj četrtrič, je sicer pravi Amerikanec, v slovensko govorico pa vpleta mnogo hrvatskih besed, ker prebiva v okolici njegovega novega doma mnogo Hrvatov in Srbov. Odkar je z doma, je prepotoval že velik del sveta. Naš prijatelj izhaja iz rodbine Tavčarjev v Poljanah, ki nam je naklonila pisatelja dr. Ivana Tavčarja. Vrbanc Tavčar, ki je prišel iz Kopačnice ali od nekod drugod izpod Blegoša okrog leta 1770. v Poljane in tudi kupil sedanjo Vrbancovo hišo, je bil njegov in tudi dr. Tavčarjev praded. Stara očeta obeh sta bila po očetu brata, po materah pa polbrata in bratranca, ker sta bili njuni materi sestre. To je torej dvojno sorodstvo po pradedu in babicah. Naš rojak iz Amerike je sin poslednjega gospodarja prvotne hiše Tavčarjev v Poljanah, pred štirimi leti umrlega Jurija Tavčarja. Vrbanc, mati, stara blizu 80 let, je še živa, na domu pa živi tudi sestra Francka, omožena Varlova. V Ameriki so še trije bratje in ena sestra. Z gospo Tavčarjevo, ki je tudi prišla iz Amerike, pa ni v sorodstvu. Življenje g. Johna Techerja nudi dober primer vztrajnosti in podjetnosti naših izseljencev.

Gorjanski župan — šestdesetletnik

Pred 60 leti je v trdni kmetijski hiši pri Ormožu zagledal luč sveta g. Jakob Kunstelj, župan, posestnik, trgovec in gostilničar iz Gorij pri Bledu. Po kmetijski šoli na Grmu in odsluženi vojaški službi se je začel doma udejstvovati v javnem življenju. Bil je med ustanovitelji skoro vseh gorjanskih društev, tako Hranilnice in posojilnice, Gasilnega društva ter Kmetijskega društva, kateremu je bil tudi nad 20 let poslovođa. Pred 30 leti si je izbral zvesto družico, najskrbnejšo mater desetim otrokom, veliko dobrotnico revežev. Jubilant je moral od strani svojih političnih nasprotnikov mnogo pretrpeti. V vojni dobi je vodil aprovizacijo, kar je bilo pač težavno zaradi splošnega pomanjkanja in zaradi hujskanja političnih zagrizencev. To je dalo povod, da se je moral po vojni zagovarjati proti očitkom in je iz dolge pravde zmagoslavno odkorakal kot poštenjak s popolnim zadoščenjem. Posebno ob vsakih volitvah so mu nasprotniki na vse mogoče načine skušali krasti čast, toda g. Kunstelj uživa iskreno spoštovanje vseh gorjanskih poštenjakov. Pred letom je bil postavljen za gorjanskega župana in prav strokovnjaško vodi občino. V priznanje njegove poštenosti in odličnosti ga je tudi domači Sokol postavil za starosto.

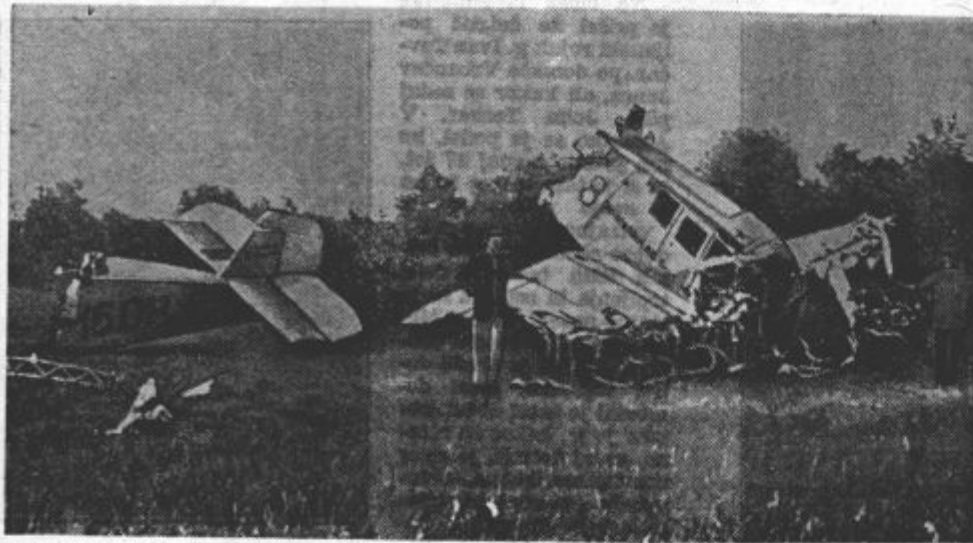
Slika desno:

Srednjeveška straža

Connaughtski vojski vojvoda nadzira stražo pred londonskega kraljevo telesno sko St. James palačo. Straža je še zmerom tako oblačena, kakor je določil angleški kralj Henrik VII. leta 1485.

Tako je umrl „kralj čevljev“

Razpolovljeno in razdejano letalo češkega veleindustrijskega Tomaža Bat'e po nesreči

Izredna plodnost

Nedavno je na Angleškem neka svinja vrgla 25 mladičev. Ker ni mogla dobiti vseh, so ji dodali še nekaj »dojilj«

Podpis lausannske pogodbe

Angleški ministrski predsednik Mac Donald podpisuje pogodbo. Desno ob kraju mize: nemški državni kancelar Papen in nemški vnani minister Neurath. V sredi: angleški vnani minister sir John Simon. Poleg njega na levi: francoski ministrski predsednik Herriot

Nemški princ — portugalski kralj?

Don Duarte Braganški, čigar mati je princesa Loewenstein - Wertheim, ki so ga sorodniki bivše vladajoče dinastije po smrti razkralja Manuela priznali za pretendent na portugalski prestol. Don Duarte je bil rojen 1907 na avstrijskem gradu Seewenstein in je zdaj dijak friburške univerze

Slika desno:

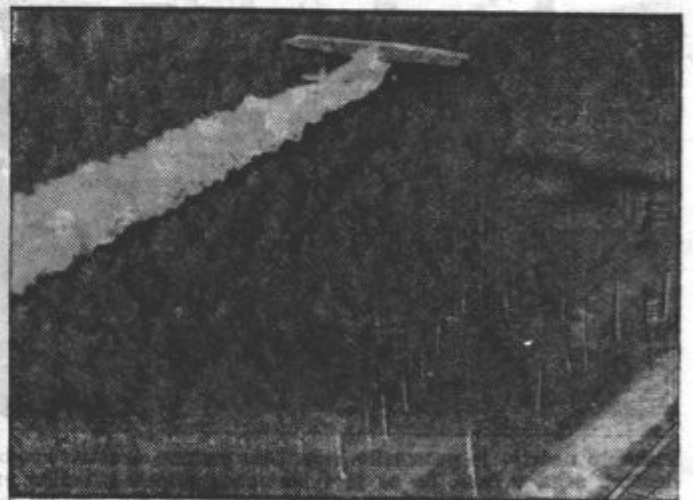
Viljemovi sinovi

Nedavno se je pridružil Avgust Viljem sin bivšega nemškega cesarja, nacistom, drugi sin Eitel Friderik pa se je pridružil stahlhelmovcem.

Slika ga kaže v novi uniformi.

S strupenim plinom nad gozdne škodljivce

Letala vedno česče uporabljajo za boj proti gozdnim škodljivcem, zlasti proti gosenici borove sovke, ki napravi vsako leto ogromno škodo v gozdovih Nemčije. Letalo lahko opravi v kratkem času velike komplekse s strupenim plinom in pokonča vso škodljivo zalego. — Zgoraj: Letalo praši strupeni prah nad gozdom. Spodaj: Piloti studirajo zemljevid. Vsi so v plinskih maskah, kajti strupeni prah škoduje v večjih množinah vdihani tudi človeku